

Wiktor Axel Unander - en svensk officer som tjänstgjorde i Nordafrika och Osmanska riket

Foto Bror Kronstrand-sällskapets bildarkiv

Wiktor Axel Unanders porträtt såldes på en nätauktion i USA i november år 2020. Årtalet på porträttet är svårtytt men i Bror Kronstrands egen porträttförteckning anges att det målades år 1915 i Stockholm. Där finns också uppgift om att Bror Kronstrand då också porträtterade hans hustru. Paraduniformen visar löjtnants grad med två galoner, vapenplåt och pompong på mössan.

Wiktor Axel Unander (1872 – 1967) var en svensk arméofficer som också tjänstgjorde i den franska armén i Algeriet och i den osmanska armén på Balkan. Han blev senare svensk diplomat, bland annat var han konsul i Zagreb och generalkonsul i Egypten. Sent i livet debuterade han också som författare. Han föddes i Yttertavle utanför Umeå. Hans föräldrar var agronomen, lantbruksskoledirektören och sekreteraren i Lantbruksakademien Ferdinand Unander och hans hustru Fanny Fredrika Scharin. Wiktor Axel hade två bröder. Han valde tidigt den militära banan och redan före sin studentexamen skrevs han in på "Kongl. Västerbottens fältjägarcorps".

Efter studentexamen i Stockholm år 1892 studerade han under åren 1898 - 1900 vid Krigshögskolan. Han avlade officersexamen år 1894. I sin memoarbok "På farofyllda uppdrag i österled" som han skrev vid sjuttiofem års ålder, beskriver han sin utbildningstid i mycket positiva ordalag; både den militära utbildningen, kamratandan och - inte minst - det livliga sällskapslivet med baler och andra tillställningar vid slott och herresäten.

År 1894 blev han underlöjtnant vid Västerbottens regemente, ett infanteriförband i Umeå.

Ett led i många dåtida svenska militärers utbildning var utlandstjänstgöring. Wiktor Unander tjänstgjorde under åren 1900 - 1902 i franska armén, dels i Frankrike och dels vid första zuavregementet i Algeriet.

År 1903 övergick han i tjänst i det Osmanska riket, där han fick majors rang och arbetade med organisationsplaner för det makedoniska gendarmeriet. De närmast följande åren organiserade han polis och gendarmeri i de dåtida osmanska länderna Serbien och Albanien.

Artikel från Hvar 8 dag från den 8 januari år 1905 med rubriken "Svensk löjtnant i turkisk tjänst":

På våren 1903 utbröt, som, bekant, ett blodigt uppror i Macedonien, "den oroligaste punkten i Europas oroliga hörn" och det var då synnerligen nära att det kommit till krig mellan Turkiet och Macedonien. Detta afvärjdes emellertid, men turkiska regeringen beslöt att omorganisera gendarmerikåren i Macedonien — och vände sig, något som på sin tid lifligt debatterades i svenska tidningar, till svensk-norska regeringen med begäran att genom dess bemedling få engagera två officerare, som kunde sätta gendarmerikåren i godt stånd. Orsaken till, att man just vände sig till Norden med en dylik begäran, torde i främsta rummet ha varit den, att Turkiet önskade officerarne från ett land, som icke har några direkta in-

Efter porträtt. VIKTOR UNANDER.

tressen att bevaka på ort och ställe. Omöjligt är icke håller, att de historiska traditionerna haft något att betyda: Carl XII — Demir-basch, jernhufvudet — framstår för turkarne som en underbar sagogestalt, och för hans skull hållas svenskarne ännu i dag i respekt.

Den ene af de af Turkiet begärde officerarne blef en norrmann, den andre en svensk, löjtnanten vid Västerbottens regemente, Wiktor Unander, hvilken på själfva julaften anlände direkt från Macedonien till Stockholm för att jula hos släktingar.

H. 8 D. är här i tillfälle att lämna en bild af Wiktor Bey i turkisk gendarmeriuniform — bilden af en ung och käck officer, som gör sitt land heder.

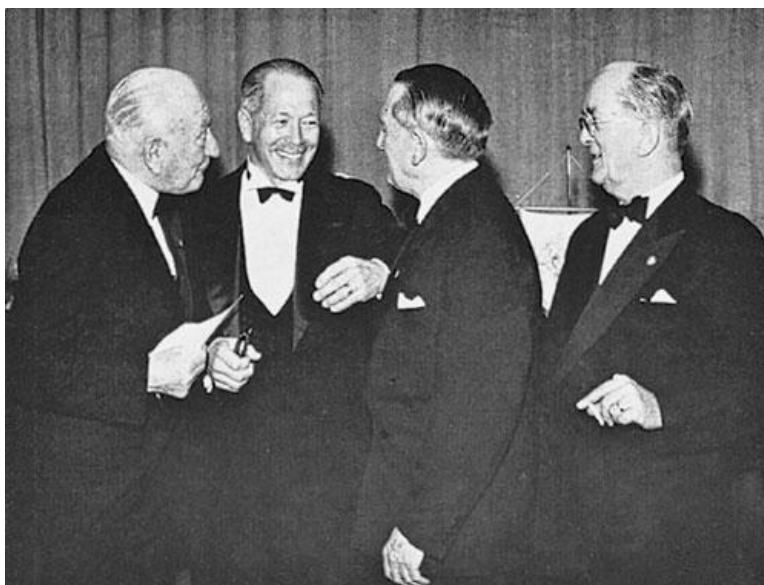
År 1906 återinträdde Unander i svensk tjänst. År 1907 fick han kaptens grad vid Västerbottens regemente och år 1911 vid Första livgrenadjär-regementet i Linköping. Han blev major vid Norrbottens regemente i Boden år 1918 och innehade samma grad vid Södra skånska infanteriregementet under åren 1922 - 1926.

Wiktor Axel arbetade senare inom diplomatiska kåren, han blev svensk konsul i Zagreb, militärattaché i Konstantinopel, specialattaché i London och diplomatisk agent och tillförordnad generalkonsul i Kairo.

Så småningom återvände han till Sverige och bosatte sig i en våning på Drottninggatan i Malmö.

År 1936 tog Wiktor Axel Unander initiativ till grundandet av Travellers' Club i Malmö, en herrklubb för män som skaffat sig erfarenhet och kunskap om främmande länder och kulturer och som önskar utbyta tankar och erfarenheter. Han blev klubbens första "Hövding" (ordförande), en befattning han hade fram till år 1953. Klubben finns fortfarande kvar. Bror Kronstrand var också medlem i Travellers' Club, i dess avdelning i Stockholm där Wiktor Axel Unander också var medlem.

*Ytterligare ett porträtt av Bror Kronstrand, målat år 1941 under Wiktor Axel Unanders Malmötid för Travellers' club.
Foto Bror Kronstrands samling i Mariestads bildarkiv*

Foto från ett möte under klubbens första år. Wiktor Axel Unander - som i sällskapssammanhang ofta kallades Unax - längst ut till vänster, bredvid honom upptäcktsresanden Sten Bergman och ytterligare två medlemmar.

Foto Travellers' club i Malmö

Unander författade också flera böcker: romanen *Nedjibe - roman från Turkiet* som publicerades år 1943, några genealogiska arbeten om sin släkt och boken *På farofyllda uppdrag i österled*, som publicerades år 1947, där han beskriver minnen av sina erfarenheter som militär. Under sitt yrkesliv gav han också ut flera rapporter om de dåvarande gränskrigen på Balkan.

Omslaget till Wiktor Unanders roman "Nedjibe. Roman från Turkiet" - en ovanlig titel för en bok skriven av en svensk officer!

Författaren har valt att på omslaget ange författarnamnet som "W. Unander Bey". "Bey" är ett turkiskt ord som används vid högaktningfullt tilltal eller omnämnande, en slags motsvarighet till engelskans "Sir".

Wiktor Axel Unander gifte sig med Cecilia Jespersdotter Unander, född Crusebjörn, i Wien i maj år 1905. Under den tid han arbetade i det osmanska rikets tjänst fick de sitt enda barn, en dotter.

"i Usküb, den macedoniska huvudstaden och under här skildrade oroliga förhållanden, kom nämligen ett litet flickebarn till världen i halvmånens tecken, och som författaren och hans unga maka därför gav det turkiska och poetiska namnet Nedjibe."

Citat från inledningen till romanen om Nedjibe

Wiktor Axel Unander gick bort år 1967, vid 95 års ålder. Hans, hans hustru Cecilias och deras dotter Nedjibes grav finns på Norra kyrkogården i Solna.

Litteratur

Wiktor Unander

https://sv.wikipedia.org/wiki/Wiktor_Unander

Hämtat 2024-06-29

Unander Wiktor (1947) På farofyllda uppdrag i österled. Globförlaget. Malmö.

Unander Wiktor (1943) Nedjibe. Roman från Turkiet. Globförlaget. Malmö.

Personlig kommunikation med intendent Martin Markelius, Armemuseum, Stockholm